

SZKOLNY SŁOWNIK ORTOGRAFICZNY

Jan Grzenia

Prószyński i S-ka

33 tysiące wyrazów

Prosto objaśnione
najnowsze zasady pisowni

Spis rzeczy

Zasady pisowni	9
Głoski i litery	
ch	9
h	9
ó	10
u	10
rz	11
ż	12
ą	13
ę	13
om, on, em, en	13
i	13
j	14
Budowa wyrazów a ortografia	
-by	14
nie	15
-że, -ź	16
przymiotniki złożone	16
rzeczowniki złożone	16
przyimki	16
przedrostki	17
przyrostki: -cki, -dzki	17
przyrostki: -stwo, -wstwo, -ctwo, -dztwo	18
zakończenia wyrazów: -cji, -sji, -zji, -ii	18
skrótóy	18
skrótowce	19

Wielkie i małe litery

wielka litera	19
mała litera	20

Interpunkcja

kropka	21
przecinek	21
średnik	22
dwukropek	22
wielokropek	22
łącznik	23
myślnik	23
pytajnik	23
wykrzyknik	23
nawias	24
cudzysłów	24

Inne problemy ortograficzne

dzielenie wyrazów	24
liczebniki złożone	25

Polski alfabet 25**Słownik ortograficzny** 27

Zasady pisowni

Głoski i litery

ch

- Dwuznak *ch* piszemy, gdy w formach odmiany lub wyrazach pokrewnych wymienia się na *sz*, np. *zaduch* – *duszno*, *suchy* – *susza*, *piechur* – *pieszo*, *łańcuch* – *łańcuszek*, *strach* – *straszyć*, *węch* – *węszyć*.

ch : sz

- Dwuznak *ch* piszemy na końcu wyrazu, np. *pech*, *rozmach*, *ruch*.
WYJĄTKI: *druh*, *Boh* (rzeka na Ukrainie), *Czatyrdah* (góry na Ukrainie).

-ch

- Dwuznak *ch* piszemy po literze *s*, np. *schab*, *schronisko*, *wschód*.

sch

h

- Literę *h* piszemy, gdy w formach odmiany lub wyrazach pokrewnych wymienia się na *g*, *ż* lub *z*, np.

h : *g* wahanie – waga;
h : *ż* druh – drużyna;
h : *z* błahy – błazen.

h : g h : ż h : z

- Literę *h* piszemy w rozpoczynających wyraz cząstkach obcych: *hekto-*, *helio-*, *hemo-*, *hetero-*, *higro-*, *hiper-*, *hipo-*, *homo-*, *hydro-*, np. *hektolitr*, *heliocentryczny*, *hemoglobina*, *heteroatom*, *higroskopijny*, *hiperinflacja*, *hipoteka*, *homonim*, *hydrologia*.

hekto-, **helio-**, **hemo-**, **hetero-**, **higro-**, **hiper-**, **hipo-**, **homo-**, **hydro-**

W innych wypadkach wątpliwości rozstrzygamy za pomocą słownika.

ó

• Literę ó piszemy, gdy wymienia się ona na o, e lub a w formach odmiany lub wyrazach pokrewnych, np.

wóz – wozu, wróg – wrogi, złóż – złożyć;

siódmy – siedem, szósty – sześć, wiózł – wieźć;

obrócić – obracać, wmówić – wmawiać, przeróbka – przerabiać.

ó : o ó : e ó : a

• Literę ó piszemy w części -ów na końcu wyrazów (to znaczy w dopełniaczu liczby mnogiej rodzaju męskiego), np. domów, psów, samochodów.

• Literę ó piszemy w przyrostkach -ów, -ówka, -ówna, np. Bytów, Kraków, makówka, parówka, Nowakówna, Kucówna.

-ów piszemy na końcu wyrazów.

WYJĄTKI: Jedynymi wyrazami kończącymi się na -uf są *puf* (taboret) oraz *puf* albo *puff* (wyraz naśladujący sapanie).

• Literę ó piszemy na początku wyrazów utworzonych od ósmy, ów: ósemka, ósmak, ósmoklasista, ósmoklasistka, ósmy, ów, ówczesny, ówczynie, ówdzie, ówże.

ósmy, ów

• Literę ó piszemy w pewnej liczbie wyrazów, w których nie ma wymiany ó na o, e lub a (są to wyrazy z ó niewymiennym), np. chór, córka, góra, jaskółka, Józef, kłótnia, król, królik, krótki, mózg, ogólny, ogórek, ołów, ołówek, oprócz, pagórek, powtórzyć, płótno, póki, próba, próżny, równy, róża, skóra, skrót, stróż, szczegół, tchórz, wiewiórka, włóczka, wróżyć, wyróżniać, źródło, żółty, żółw.

W wyrazach, które od nich pochodzą, zachowujemy ó w odpowiednim miejscu, np. równy – równać, równanie, również, równoległy, równoleżnik, równość itd.

Pisownię tych wyrazów trzeba zapamiętać.

Litery ó nigdy nie piszemy na końcu wyrazu.

UWAGA: Wyrazy *skuwka*, *zasuwka* zostały utworzone za pomocą przyrostka -ka od czasowników *skuwać*, *zasuwać*. Wyraz *podkuwka* piszemy z literą u, kiedy oznacza dolne okucie sań, a więc pochodzi od *podkuwać*. W pozostałych wypadkach piszemy *podkówka* (bo wyraz ten pochodzi od wyrazu *podkowa*).

u

• Literę u piszemy na początku wyrazów (z wyjątkiem ósmy, ów i wyrazów, które od nich pochodzą) i na końcu wyrazów (zawsze), np. udo, uleczyć, urząd, od razu, dżiu-dżitsu, kakadu.

• Literę u piszemy w większości przyrostków, np.

-uch – *leniuch, maluch*
 -ulec – *hamulec, szpikulec*
 -unek – *podarunek, ratunek*
 -unia – *babunia, chwilunia*
 -usia – *gębusia, kawusia*
 -us – *dzikus, lizus*
 -uszek – *gamuszek, maluszek*
 -uś – *chlebuś, córuś*
 -utki – *biedniutki, milutki*
 -uszko – *jabluszek, serduszko*

-uch, -ulec, -unek, -unia, -usia, -us, -uszek, -uś, -utki, -uszko

Jedynym używanym dzisiaj przyrostkiem z *ó* jest *-ówka*, występuje on na przykład w wyrazach *kroplówka, makówka, stalówka*. Przyrostek *-ów* występuje tylko w nazwach miejscowości, np. *Bytów, Kraków*, i w nazwiskach, np. *Marcinów*. Dawniej używano także przyrostka *-ówna*, aby tworzyć nazwiska panien, np. *Gajówna, Nowakówna*.

• Literę *u* piszemy w czasownikach, które kończą się na *-uję, -ujesz, -uje*, np. *dyktuję, dyktujesz, dyktuje, maluję, malujesz, maluje*.

Tak samo piszemy formy czasowników utworzone na ich podstawie:

— czasowniki, które oznaczają polecenia, kończące się na *-uj, -ujmy, -ujcie*, np. *dyktuj, dyktujmy, dyktujcie, maluj, malujmy, malujcie*;

UWAGA: piszemy *stój*, bo *stoi*, *krój*, bo *kroi*.

— formy czasowników zakończone na *-ujący* (czyli imiesłowy przymiotnikowe czynne), np. *dyktujący, kupujący, malujący*;

— formy czasowników zakończone na *-ując* (czyli imiesłowy przysłówkowe współczesne), np. *dyktując, kupując, malując*.

-uję, -ujesz, -uje -uj, -ujmy, -ujcie -ujący -ując

• Literę *u* piszemy zawsze tam, gdzie nie ma uzasadnienia pisowni *ó* (zobacz regułę pisowni *ó* na poprzedniej stronie).

rz

• Dwuznak *rz* piszemy, gdy wymienia się on na *r* w formach odmiany lub w wyrazach pokrewnych, np. *starzec – starca, dobrze – dobry, stworzyć – stwórca*.

W wielu wypadkach pomocne może być zestawienie z innymi językami słowiańskimi (np. rosyjskim), np. *rzepa – riepa, rzeka – rieka, orzech – oriech*.

rz : r

• Dwuznak *rz* piszemy również w przyrostkach *-erz, -arz*, np. *kuśnierz, pasterz, tancerz, lalkarz, mleczarz, pisarz*.

UWAGI:

- 1) Piszemy *masarz* (pracownik masarni), ale *masaż* (masowanie).
- 2) W niektórych wyrazach, np. *bagaż*, *miraż*, *pilotaż*, piszemy *ż* na końcu, ponieważ pochodzą one z języków obcych.

W razie wątpliwości pisownię wyrazu sprawdzamy w słowniku.

-erz, -arz

- Dwuznak *rz* występuje po spółgłoskach: *p, b, t, d, k, g, ch, j, w*, np. *przewaga, obrzydzić, strzelba, modrzew, krzepa, ogrzewanie, chrześniak, zajrzeć, ujrzyć, wrzask*.

prz, brz, trz, drz, krz, grz, chrz, jrz, wrz

WYJĄTKI:

1) Dwuznak *sz* po spółgłoskach piszemy:

— w wyrazach: *kształt, kształcić, wykształcenie, bukszpan* (krzew), *kszyk* (ptak), *pszczoła, pszenica, Pszczyna, wszystko, wszędzie, wszelki, wszy* (od *wesz*) i w wyrazach, które od nich pochodzą;

— w formach przymiotników utworzonych za pomocą przyrostka *-szy* i *-ejszy* (to znaczy w stopniu wyższym i najwyższym), np.: *lepszy, najszybszy, krótszy, większy, najładniejszy, zdrowszy*.

2) Znak *ż* po spółgłoskach piszemy:

— w wyrazach: *piegża* (ptak), *gzęgźółka* (gwarowe określenie kukułki);

— w częścach *-że*, np. *kopże, stójże, łapże, krójże, weźże, zgaśże*;

— w wyrazach pochodnych, w których część podstawowa zaczynająca się znakiem *ż* stoi po przedrostku, np. *odżyć* (*od+żyć*), *nadżerka* (*nad+żreć*), *przedżołądek* (*przed+żołądek*).

ż

- Literę *ż* piszemy, gdy wymienia się ona na *g, dz, h, z, ź, s* w formach odmiany lub wyrazach pokrewnych, np.

ż : *g* rożek – róg, wstążka – wstęga, poważny – powaga;

ż : *dz* księża – księdza, pieniążek – pieniądz, mosiężny – mosiądz;

ż : *h* drużynowy – druh, watażka – wataha;

ż : *z* grożenie – grozić, gwizdżę – gwizdać, mażę – mazak;

ż : *ź* skażenie – skazić, duży – duzi, grożą – grozić;

ż : *s* boży – boski, mężny – męski, węższy – wąski.

ż : g ż : dz ż : h ż : z ż : ź ż : s

- Literę *ż* piszemy po literach *r, l, ł*, np. *drżenie, rżysko, lżej, lżyć, łże, małż*.

rż, lż, łż

- Literę *ż* piszemy w częstkach *-że* lub *-ż*, które dołączamy do innych wyrazów, np. *skądże, idźże, z kimżeż, takżeż, jakież*.

A

- A (amper)
a (ar)
a – spójnik współrzędny.
Przed *a* zawsze stawiamy przecinek, gdy wprowadza wypowiedzenie współrzędne, np. *Królik z Prosiaczkiem siedzieli sobie przed domkiem Puchatka, a Puchatek siedział razem z nimi.*
W wypowiedzeniu pojedynczym nie stawiamy przecinka, gdy *a* jest spójnikiem łącznym (może go zastąpić *i*), np. *Spiewał cicho a melodyjnie (cicho i melodyjnie).*
Jeśli jednak jest spójnikiem przeciwstawnym (wówczas mogą go zastąpić *ale, lecz*), musi być poprzedzony przecinkiem, np. *Prawda zwycięży, a nie fałsz (Prawda zwycięży, lecz nie fałsz).*
abażur ~ru *a.* ~ra
abdykacja ~cji
abdykować
abecadło; ~deł
Abel, Abła
abiturient
abonament ~tu
abonent
abonować
aborcja ~cji
abordaż ~żu
aborygen
abp *a.* arcybp (arcybiskup),
abpa, abpie; *Im* abpi
a. abp abp, abpów;
w przypadkach zależnych w liczbie pojedynczej także z kropką zamiast końcówki: abp., np. z *abp. Nowakiem*
abpstwo (arcybiskupstwo),
abpstwa, abpstwie
Abraham
abrakadabra
absencja ~cji
absolucja ~cji
absolut ~tu
absolutorium; ~ria, ~riów
absolutyzm ~mu
absolwent
absorbować
absorpcja ~cji
abstrahować
abstrakcja ~cji
abstrakt ~tu; ~ty *a.* ~ta
abstynencja ~cji
abstynent
absurd ~du
absyda → apsyda
absztyfikant
aby – spójnik wprowadzający wypowiedzenie podrzędne. Zawsze poprzedzamy go przecinkiem, gdy występuje w takiej funkcji, np. *Wszyscy podeszli bliżej, aby przyjrzeć się dokładnie.*
Ac (aktyń)
aceton ~nu
acetylen ~nu
ach *a.* ach!
achać
Achilles — pięta
achillesowa
a co
acz – spójnik wprowadzający wypowiedzenie podrzędne. Zawsze poprzedzamy go przecinkiem, np. *Zrezygnował z wyjazdu, acz z wielkim żalem.*
aczkolwiek – spójnik wprowadzający wypowiedzenie podrzędne. Zawsze poprzedzamy go przecinkiem, np. *Pozostał w domu, aczkolwiek niechętnie.*
A.D. (Anno Domini)
ad (do...) — ad 1, ad 2 itd.
Ada; Ad
Adam — strój adamowy (nagość), jabłko Adama
adaptacja ~cji
adapter ~ra (*a.* ~ru)
adaptować (przystosować)
Addis Abeba, Addis Abebie
Aden ~nu — adeniński —
Zatoka Adenińska
adept
Adidas (marka i firma) —
adidas (but sportowy)
adieu *a.* adieu!
adiunkt
adiustacja ~cji
adiutant
ADM (Administracja Domów Mieszkalnych)
ndm a. ADM-u, ADM-ie — adiemowski
adm. (administracja, administracyjny)

administracja ~cji (skrót: adm.)	Ag (srebro)	ajentura
administrować	aga (ropucha); agi, ag	ajnsztajn <i>a.</i> einstein
admiralicja ~cji	agar ~ru	(pierwiastek chem., symbol: Es) ~nu —
admiral ~ła	agar-agar, agar-agaru	(jednostka fiz.) ~na
adnotacja ~cji	<i>a. ndm</i>	Ajudah ~hu
adopcja ~cji	agat ~tu	a już
adopcyjno-opiekuńczy (adopcyjny i opiekuńczy)	agawa; agaw	AK (Armia Krajowa) <i>ndm</i> —
adoptować	AGD <i>a.</i> agd. (artykuły gospodarstwa domowego)	AK-owski <i>a.</i> akowski
adoracja ~cji	agencja ~cji — Polska Agencja Prasowa	akacja ~cji
adorować	agenda	akademia ~mii — Polska Akademia Nauk, Akademia
adrenalina	agent	Górniczno-Hutnicza
adres ~su	agitacja ~cji	im. Stanisława Staszica
adresat	agitować	(uczelnia techniczna w Krakowie); akademia
adresować	aglomeracja ~cji	sztuk pięknych, Akademia Sztuk
Adriatyk ~ku — adriatycki — Morze Adriatyckie	agnostycyzm ~mu	Pięknych w Warszawie
adwent ~tu	agnostyk	akademik
adwentysta	agonia ~nii	akademizm ~mu
adwokat	agora	akant ~tu
aerob	agrafka	akapit ~tu
aerobik ~ku	agregat ~tu	akatolik
aerodynamika	agresja ~sji	akceleracja ~cji
aeroklub ~bu	agresor	akcent ~tu
aeronautyka	agrest ~tu	akcentować
aeroplan ~nu	agresywny	akceptacja ~cji
aerozol ~lu	agrochemia ~mii	akceptować
afera	agrochemik	akces ~su
aferzysta	agronom; ~mowie <i>a.</i> ~mi	akcesoria ~riów
Afganistan ~nu —	agronomia ~mii	akcja ~cji
Afgańczyk, Afganka —	agrotechnika	akcjonariat ~tu
afgański <i>a.</i> afganistański	agroturysta	akcjonariusz
afiks ~su	agroturystyka	akcyza
afisz	aha <i>a.</i> aha!	aklasowy (należący do klasy A)
afiszować się	ahoj!	aklimatyzacja ~cji
aforystyka	AIDS <i>a.</i> aids (Acquired Immune Deficiency Syndrome) <i>ndm a. pot.</i>	aklimatyzować
aforyzm ~mu	AIDS-a <i>a.</i> aidsa, AIDS-ie	akomodacja ~cji
afro <i>ndm</i>	<i>a. aidsie</i>	akompaniament ~tu
afront ~tu	aj <i>a.</i> aj!	akompaniować
Afryka ~yce — Afrykanin, <i>rzad.</i> Afrykańczyk — Afrykanka — afrykański — Afryka Północna, Afryka Południowo-Zachodnia, Afryka Środkowa; Basen Afrykańsko-Antarktyczny	a jak	akonto (zaliczka)
afrykanistyka	Ajaks <i>a.</i> Ajas (postać mitologiczna)	akord ~du
afty, aft	a jakże	akordeon ~nu
	a jakżeby	akordowiec ~wca
	ajatollah	akr
	a jednak	akredytacja ~cji
	ajencja ~cji	akrobacja ~cji
	ajent	akrobata

- Akropol (akropol
w Atenach) ~lu
a. Akropolis *ndm*
akropol (część miasta
w starożytnej Grecji)
akryl ~lu
aksamit ~tu
aksel, aksla
aksjologia ~gii
aksjomat ~tu
akt
aktor
aktorstwo
aktówka
aktualia ~liów
aktualizacja ~cji
aktualizm ~mu
aktualizować
aktyn (pierwiastek chem.,
symbol: Ac) ~nu
aktyw ~wu
aktywa
aktywacja ~cji
aktywizacja ~cji
aktywizować
aktywny
aktywować
akumulacja ~cji
akumulować
akupresura
akupunktura
akurat
akustyka
akuszerka
akwaforta
akwalung ~gu
akwamaryn ~nu
a. akwamaryna
akwanautyka
akwarela
akwarium; ~ria, ~riów
akwarystyka
akwedukt ~tu
akwen ~nu
akwizycja ~cji
akwizytor
AL (Armia Ludowa) *ndm*
a. AL-u — aelowiec
a. AL-owiec — aelowski
a. AL-owski
Al (glin)
- à la (w rodzaju, na sposób,
jak)
alabaster ~tru
Aladyn
alarm ~mu
alarmować
Alaska ~sce — Alaskanin
a. *rzad.* Alaskijczyk —
Alaskanka a. *rzad.*
Alaskijka — alaski
a. *rzad.* alaskijski —
półwysep Alaska, stan
Alaska; Prąd Alaski
Albania ~nii — Albańczyk
— Albanka — albański
— Góry Albańskie
albatros
albinizm ~mu
albinos
albo – spójnik
współrzędny. Nie
stawiamy przed nim
przecinka, np. *Zrobię to
dziś albo jutro.*
albowiem – spójnik
wprowadzający
wypowiedzenie
podrzędne. Zawsze
poprzedzamy go
przecinkiem, np.
*Wszyscy wstali,
albowiem była to chwila
uroczysta.*
alboż
albożby
alboż to
album ~mu
alchemia ~mii
alchemik
ale – spójnik współrzędny.
Stawiamy przed nim
przecinek, np. *Zrobię to
dziś, ale dopiero
wieczorem.*
aleby (to się nie stało)
alegoria ~rii
aleja ~ei; ~ei a. ~ej — aleja
Szucha; Aleje
Jerozolimskie, Aleje
Ujazdowskie
alergia ~gii
- alergik
alert ~tu
ależ
ależby (się zmartwił)
ależ to
alfa, alfie
alfabet ~tu
Alfa Romeo (marka
samochodów i firma),
Alfie Romeo — alfa
romeo (samochód marki
Alfa Romeo), alfie
romeo; alf romeo
alga; alg
algebra
Algieria (państwo) ~rii —
Algierczyk, Algierka —
algierski — Algierska
Republika
Ludowo-Demokratyczna
Algier (miasto) ~ru —
algierczyk, algierka —
algierski
algorytm ~mu
aliant
alias (inaczej; czyli)
aliaż (stop metali) ~żu
Ali Baba, Ali Babie
alibi *ndm*
alienacja ~cji
alikwot ~tu
alimenty
aliteracja ~cji
alka
alkaloid ~du
alkierz
alkohol ~lu
alkoholik
alkoholizm ~mu
alkomat ~tu
alkowa; alków
Allah ~ha a. Allach ~cha
almanach ~chu
aloes (roślina) ~su
alpinistyka
alpinizm ~mu
Alpy, Alp — alpejski —
Alpy Australijskie, Alpy
Graickie, Alpy
Wschodnie, Alpy
Zachodnie

alt (głos) ~tu — (osoba) ~ta	Północna, Ameryka	amsterdamka —
altana	Południowa, Ameryka	amsterdamski
altannik	Środkowa, Ameryka	amulet ~tu
alter ego <i>ndm</i>	Łacińska	Amundsen — Roald
alternatywa	amerykanistyka	Amundsen
altówka	amerykanizacja ~cji	amunicja ~cji
altruizm ~mu	amerykanizm ~mu	amur (ryba)
aluminium <i>ndm</i>	amerykanka (mebel) —	anabaptyzm ~mu
alumn	Amerykanka	anabolik ~ku
aluzja ~zji	(obywatelka Ameryki)	anabolizm ~mu
ałun ~nu	ametyst ~tu	anachronizm ~mu
ałycza	amfetamina	anafora
Am (ameryk)	amfibia ~bii	anagram ~mu
a.m. (ante meridiem)	amfilada	anakonda
amalgamat ~tu	amfiteatr ~ru	analfabeta
amant	amfora	analfabetyzm ~mu
amarant ~tu	amia (ryba), amii	analitik
amarylis ~sa a. ~su	a mianowicie – spójnik	analizacja ~mu
amator	wprowadzający	analiza
amatorstwo	wyliczenie. Zawsze	analizować
amatorszczyzna	stawiamy przed nim	analogia ~gii
Amazonia ~nii —	przecinek, po nim	ananas
amazoniński	możemy postawić	anarchia ~chii
amazonit ~tu	dwukropek, np. <i>Mamy</i>	anatom
Amazonka (rzeka) —	<i>pięć nieodmiennych</i>	anatomia ~mii
Nizina Amazonki	<i>części mowy,</i>	a.n.Chr. (ante nativatem
amazonka (kobieta	<i>a mianowicie:</i>	Christi)
jeżdżąca konno; strój)	<i>przysłówek, zaimek,</i>	Andaluzja ~zji —
Amazonki (plemię	<i>spójnik, partykułę</i>	Andaluzyjczyk,
mitologicznych	<i>i wykrzyknik.</i>	Andaluzyjka —
wojowniczek)	Amicis — Edmund de	andaluzyjski — Nizina
ambaras ~su	Amicis	Andaluzyjska, Góry
ambasada — ambasada	amnestia ~tii	Andaluzyjskie
francuska, Ambasada	amnezja ~zji	Andegawenia ~nii —
Francuska w Warszawie	amok ~ku	Andegawieńczyk,
ambasador	amoniak ~ku	Andegawenka —
ambicja ~cji	Amor (bożek miłości)	andegawieński
ambitny	amorek ~rka	Anderlecht ~tu
ambona	amortyzacja ~cji	Anders — Władysław
ambra	amortyzować	Anders
ambrowiec ~wca	amory (zaloty)	Andersen — Hans Christian
ambrozja ~zji	amper (jednostka fiz.,	Andersen
ambulans ~su	symbol: A)	Andora (państwo) —
ambulatorium; ~ria, ~riów	amperogodzina	Andorczyk, Andorka —
ameba; ameb	amperomierz	andorski
amen <i>ndm</i>	amplituda	Andora (miasto) —
ameryk (pierwiastek chem.,	ampułka	andorczyk, andorka —
symbol: Am) ~ku	amputacja ~cji	andorski
Ameryka — Amerykanin,	amputować	android
Amerykanka —	Amsterdam ~mu —	andrus
amerykański — Ameryka	amsterdamski,	andrut

- Andrzej; ~jów
 andrzejski (zabawa) ~jek —
 andrzejkowy
 Andy ~dów — Andy
 Patagońskie, Andy
 Peruwiańskie, Andy
 Środkowe — andyjski —
 Andyjski Wspólny
 Rynek
 anegdota
 aneks ~su
 aneksja ~sji
 anemik
 anestezja ~zji
 anestezjologia ~gii
 angaż ~żu
 angażować
 angielszczyć
 angielszczyzna
 angina
 Anglia ~lii — Anglik,
 Angielka — angielski —
 Nizina Angielska
 anglik (koń) — Anglik
 (obywatel Anglii)
 anglikanizm ~mu
 anglistyka
 angloarab (koń)
 Anglosasi — Anglosas,
 Anglosaska —
 anglosaski
 Angola (państwo) ~li —
 Angolczyk, Angolka —
 angolski — Basen
 Angolski
 angstrom (jednostka fiz.,
 symbol: Å) ~ma —
 Ångström (nazwisko
 fizyka)
 ani – spójnik współrzędny.
 Nie stawiamy przed nim
 przecinka, np. *Nie był
 w Poznaniu ani
 we Wrocławiu.*
 ani be, ani me
 aniby (o tym pomyślał)
 ani chybi
 ani dudu
 anihilacja ~cji
 ani krzty
 anilana
 anilina
 animacja ~cji
 animować
 animozja ~zji
 ani mru-mru
 animusz ~u
 anioł, aniele — Anioł
 Pański
 aniołek ~łka
 anion ~nu
 ani razu
 ani razu by
 ani rusz
 aniżeli – spójnik.
 W wypowiedzeniu
 pojedynczym nie
 stawiamy przed nim
 przecinka, np. *Bardziej
 pasjonował się sportem
 aniżeli nauką.*
 Ankara — ankarczyk,
 ankarka — ankarski
 ankietka
 ankietier
 ankietować
 Anna; Ann
 annały ~łów
 Annasz
 Anno Domini (skrót: A.D.)
 anoda
 anomalia ~lii
 anonim (osoba) ~ma —
 (list) ~mu
 anons ~su
 anorak
 anoreksja ~sji
 anorektyczka
 antagonizm ~mu
 antań ~ła
 Antarktyda — antarktydzki
 Antarktyka — antarktyczny
 ante meridiem (skrót: a.m.)
 antena
 antenat
 antidotum; ~ota, ~otów
 antologia ~gii
 antonim ~mu
 antracyt ~tu
 antrakt ~tu
 antresola
 antropocentryzm ~mu
 antropogeneza
 antropologia ~gii
 antropomorfizacja ~cji
 antroponim ~mu
 antrykot ~tu
 anturium; ~ria, ~riów
 antyalkoholowy
 antybakteryjny
 antybiotyk ~ku
 antybohater
 antychryst; ~ysty
 antydopingowy
 antyfaszysta
 antyfeminizm ~mu
 antygrypowy
 antyhitlerowski
 antyk (kultura starożytna)
 ~ku — (zabytek) ~ku
 a. ~ka
 antykoncepcja ~cji
 antykorozyjny
 antykwa
 antykwariat ~tu
 antykwariusz
 antylopa
 antymon (pierwiastek
 chem., symbol: Sb) ~nu
 antynarkotykowy
 antynarodowy
 antypaństwowy
 antypapież
 antypatia ~tii
 antypody
 antyradar ~ru
 antysemityzm ~mu
 antytalent ~tu
 antyteza
 antywojenny
 anulować
 a nuż
 anyż ~żu
 anyżowy
 aorta
 Apacze — Apacz, Apaczka
 aparat ~tu
 aparatura
 apartament ~tu
 apartheid ~du
 aparycja ~cji
 apasz (opryszek)
 apaszka (chustka)

apatia ~tii	Pod Zamkiem, apteka	architektura
apel	Hipokrates	architraw ~wu
apelacja ~cji	aptekarz	archiwalia ~liów
apelować	Ar (argon)	archiwariusz
Apenin ~nu — Apenin	ar, ara (skrót: a)	archiwistyka
Kalabryjski, Apenin	ara	archiwizacja ~cji
Liguryjski, Apenin	arab (koń) — Arab	archiwum; ~wa, ~wów
Toskańsko-Emiliański	(człowiek)	arcybiskup (skrót: abp
Apeniny ~nin — Apeniny	arabeska	a. arcybp)
Południowe, Apeniny	Arabia ~bii — Arab,	arcybiskupstwo (skrót:
Środkowe, Apeniny	Arabka — arabski —	abpstwo)
Północne — apeniński	Półwysep Arabski,	arcybogaty
— Półwysep Apeniński	Morze Arabskie,	arcybp a. abp (arcybiskup),
aperitif ~fu	Pustynia Arabska	arcybpa, arcybpie;
apetyt ~tu	Arabia Saudyjska, Arabii	<i>lm</i> arcybpi a. arcybp
apiterapia ~pii	Saudyjskiej — Arab	arcybp, arcybpów;
aplauz ~zu	Saudyjski, Arabka	w przypadkach
aplikacja ~cji	Saudyjska — arabski	zależnych w liczbie
aplikant	arabistyka	pojedynczej także
apogeum; ~gea	arabizm ~mu	z kropką zamiast
Apokalipsa (księga Nowego	arabszczyzna	końcówki: arcybp., np.
Testamentu)	arachidy	z <i>arcybp. Nowakiem</i>
apokalipsa (objawienie,	arachnologia ~gii	arcyciekawy
wizja; coś	aragonit ~tu	arcydobry
przerażającego; utwór)	arak ~ku	arcydzieło
apokryf ~fu	aralia ~lii	arcykapłan
Apollo ~lla a. ~llina	aranżacja ~cji	arcyksiążę ~księcia;
a. Apollon — apoliński	aranżer	~książęta, ~książąt
apollo (osoba; motyl)	aranżować	arcyksiężna ~nej a. ~ny
apologeta	Ararat ~tu — Ararat Mały,	arcyleń
apologia ~gii	Ararat Wielki	arcymistrz
apopleksja ~sji	araukaria ~rii	arcypasterz
apoplektyk	arbiter	arcytrudny
aport (aportowanie) ~tu	arbitraż ~żu	arcyważny
aport! (zawołanie)	arboretum; ~eta	arcyżabawny
aportować	arbuz ~za	arena
apostolstwo	archaik ~ku	areopag ~gu
apostoł ~ła	archaizacja ~cji	areszt ~tu
apostrof (znak graficzny)	archaizm ~mu	aresztant
~fu	archanioł ~aniele	aresztować
apostrofa (figura	archeologia ~gii	Argentyna —
retoryczna)	archetyp ~pu	Argentyńczyk,
apoteoza	archidiakon	Argentyнка —
aprobata	archidiecezja ~zji	argentyński — Basen
aprobować	archikatedra	Argentyński <i>geogr.</i>
à propos	Archimedes,	argon ~nu (symbol: Ar)
aprowizacja ~cji	o Archimedesie	argonowce
a przecież	archipelag ~gu	argument ~tu
a psik!	archiprezbiter ~tera	argumentacja ~cji
apsyda	(a. ~tra)	argumentować
apteka — apteka	architekt	aria ~rii

- arianin
 arianizm ~mu
 ariergarda
 Arizona — arizoński
 arka; ark — Arka
 Przymierza
 arkada
 arkan (lasso) ~nu
 arkana *a.* arkany (tajniki)
 ~nów
 Arktyka — arktyczny —
 Morze Arktyczne
 arkusz
 arlekin
 armada (wielka flota
 wojenna)
 armata
 armatura
 Armenia ~nii —
 Armeńczyk, Armenka —
 armerński *a.* ormiański
 — Wyżyna Armeńska
 armia ~mii — armia
 „Kraków”, II armia
 Wojska Polskiego, Armia
 Krajowa, Armia Ludowa;
 Armia Zbawienia
 arogancja ~cji
 arogant
 aromat ~tu
 aromaterapia
 a. aromatoterapia ~pii
 aromatyzacja ~cji
 aronia ~nii
 arpeggio ~ggia *a.* arpedzio
 ~džia
 arras (tkanina) ~su — Arras
 (miasto) *ndm*
 arsen ~nu (symbol: As)
 arsenał ~tu
 arsenik ~ku
 arteria ~rii
 arteriografia ~fii
 arterioskleroza
 artretyk
 artretyzm ~mu
 artykulacja ~cji
 artykuł ~tu
 artykułować
 artyleria ~rii
 artylerzysta
- artysta — artysta amator,
 artysta malarz, artysta
 muzyk, artysta plastyk
 artyzm ~mu
 arystokracja ~cji
 arystokrata
 arystokratyzm ~mu
 Arystoteles —
 Arystotelesowski
 a. Arystotelesowy
 (będący dziełem
 Arystotelesa),
 arystotelesowski
 a. arystotelesowy (taki
 jak u Arystotelesa)
 arytmetyk
 arytmetyka
 arytmia ~mii
 As (arsen)
 as; asy
 asceta
 ascetyzm ~mu
 asceza
 asekuracja ~cji
 asekuractwo
 asekurant
 asekurantyzm ~mu
 asekurować
 aseptyka
 asesor
 asfalt ~tu
 a sio!
 askorbinowy — kwas
 askorbinowy
 Asnyk — Adam Asnyk,
 z Adamem Asnykiem
 asocjacja ~cji
 asonans ~su
 asortyment ~tu
 ASP (Akademia Sztuk
 Pięknych, np.
 w Krakowie) *ndm*
 asparagus
 aspekt ~tu
 aspiracja ~cji
 aspirant
 aspirantura
 aspirować
 aspiryna
 astat ~tu (symbol: At)
 aster, astra
- asteroida
 astma
 astmatyk
 Astra (marka samochodu)
 — astra (samochód
 marki Opel Astra)
 astrofizyka
 astrolabium; ~bia, ~biów
 astrologia ~gii
 astrometria ~rii
 astronauta
 astronautyka
 astronom
 astronomia ~mii
 astygmatyzm ~mu
 asymetria ~rii
 asymilacja ~cji
 asymilować
 asynchronia ~nii
 asysta
 asystent
 asystować
 Asyż ~żu
 At (astat)
 at (atmosfera techniczna;
 znak @)
 atak ~ku
 atakować
 ataman
 ataszat (urząd attaché) ~tu
 atawizm ~mu
 ateizacja ~cji
 ateizm ~mu
 atelier *ndm*
 Atena
 Ateny (państwo starożytne),
 Aten — Ateńczyk,
 Atenka — ateński
 Ateny (stolica Grecji), Aten
 — ateńczyk, atenka —
 ateński
 atest ~tu
 atestacja ~cji
 ateusz
 Atlanta — atlancki
 Atlantyda (wyspa;
 mityczne państwo) —
 Atlantydzi
 Atlantyk ~ku — atlantycki
 — Ocean Atlantycki,
 Nizina Atlantycka

- Atlas (postać mitologiczna)
 ~sa — (góry) ~su
 atlas (zbiór map) ~su
 atleta
 atletyka
 atlas ~su
 atm (atmosfera fizyczna)
 atmosfera
 a to
 a to ci dopiero
 atol ~lu
 atom ~mu
 atomistyka
 atomowiec ~wca
 atrakcja ~cji
 atrament ~tu
 atrapa
 atrium; ~ria, ~riów
 atrybut ~tu
 attachat → ataszat
 attaché *ndm*
 atu *ndm*
 atut ~tu
 Au (złoto)
 au a. au!
 Audi (marka samochodów
 i firma) *ndm* — audi
 (samochód marki Audi)
ndm
 audienca ~cji
 audio *ndm*
 audio-wideo *ndm*
 audiowizualny
 audycja ~cji
 audytor
 audytorium; ~ria, ~riów
 augustianie
 Augustów ~towa —
 augustowianin,
 augustowianka —
 augustowski — Kanał
 Augustowski, Puszcza
 Augustowska
 aukcja ~cji
 aula
 aura
 aureola
 Aurora (bogini w mitologii
 greckiej)
 Auschwitz *ndm* a. ~tzu
 Austerlitz *ndm*
- Australia ~lii —
 Australijczyk, Australijka
 — australijski —
 Australia Południowa,
 Australia Zachodnia
 (stany w Australii);
 Związek Australijski,
 Wielka Zatoka
 Australijska, Basen
 Australijsko-Antarktyczny
 australopitek ~teka
 Austrazja ~zji
 Austria ~rii — Austriak,
 Austriaczka — austriacki
 — Austria Dolna, Austria
 Górna
 Austro-Węgry,
 Austro-Węgier —
 austro-węgierski
 aut ~tu
 autentyk ~ku
 autentyzm ~mu
 auto, aut
 autoagresja ~sji
 autoalarm ~mu
 autobiografia ~fii
 autobus ~su
 autocasco *ndm*
 autocharakterystyka
 autochton
 autocross → autokros
 autocytat ~tu
 autodestrukcja ~cji
 autograf ~fu
 autoironia ~nii
 autokar ~ru
 autokemping ~gu
 autokontrola
 autokrata
 autokrytyka
 automat ~tu
 automatyka
 automatyzacja ~cji
 automatyzować
 automobil ~lu
 automobilklub ~bu
 automomyjnia ~ni
 autonaprawa
 autonomia ~mii
 autopilot
 autoportret ~tu
- autopsja ~sji
 autor
 autorefleksja ~sji
 autoreklama
 autorstwo
 autorytarny
 autorytet
 autoryzacja ~cji
 autoserwis ~su
 autostop ~pu
 autostrada
 autosugestia ~tii
 autsajder
 autyzm ~mu
 ave Maria
 Avignon → Awinion
 aviomarin ~nu
 awangarda
 awans ~su
 awansować
 awantura
 awanturnik
 awanturować się
 awaria ~rii
 awers ~su
 AWF (Akademia
 Wychowania
 Fizycznego) *ndm*
 a. AWF-u, AWF-ie
 Awinion ~nu — awinioński
 awionetka
 awitaminoza
 awizo ~za
 awokado *ndm*
 axel → aksel
 azalia ~lii
 azbest ~tu
 Azerbejdżan ~nu —
 Azerbejdżanin,
 Azerbejdżanka —
 azerbejdżański
 Azja ~zji — Azjata, Azjatka
 — azjatycki — Azja
 Mniejsza, Azja
 Południowa
 azot ~tu (symbol: N)
 azotan ~nu
 azotowiec ~wca
 Aztekowie a. Aztecy —
 Aztek, Aztecza —
 aztecki

azyl ~lu

azymut ~tu

aż – spójnik. Stawiamy przed nim przecinek w wypowiedzeniach złożonych, np. *Wszyscy czekali, aż kasa zostanie otwarta*. Nie stawiamy

przed nim przecinka w wypowiedzeniach pojedynczych, np.

Wszyscy czekali aż do wieczora.

aż do

ażeby – spójnik wprowadzający

wypowiedzenie podrzędne.

Oddzielamy je przecinkiem, np.

Wszyscy czekali, ażeby kupić bilety.

aż nadto

ażur ~ru